

ירושלים, י' בסיוון התשע"ט, 13 ביוני 2019

לכבוד
 עו"ד אסי מסינג
 היועץ המשפטי, משרד האוצר
 א.ג.

הנדון: היתר לעריכת טורניר פוקר

אני פונה אליך בשם התאגדות שחקני הפוקר בישראל, עמותה רשומה שמספרה: 580571875 (להלן – ההתאגדות). מטרת פניה זו, לבקש את חוות דעתך לעניין סמכות מנכ"ל משרד האוצר להתיר להתאגדות לערוך בארץ את טורניר אליפות ישראל בפוקר, במסגרת הסמכות של מנכ"ל המשרד לתת היתר זה לפי סעיף 231 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן – החוק), בהתאם להאצלה שניתנה בהודעה שהתפרסמה בילקוט הפרסומים 7227 מיום 13.3.2016 (עמוד 4348).

רקע – המצב המשפטי בישראל בנוגע למשחק הפוקר

החוק קובע איסור על משחקים אסורים, הימורים והגרלות. הצד השווה לכל אלה, בהגדרות שבחוק, הוא כי ככולם הזכיה תלויה "בגורל יותר מאשר בהבנה או ביכולת" (ההגדרות שבסעיף 224 לחוק).

מטרת איסור זה שבחוק, כעולה מההיסטוריה החקיקתית ומפסיקת בתי המשפט, למנוע ניצול לרעה של אוכלוסיות מוחלשות, למנוע התמכרות להימורים, וכן למנוע תופעות עברייניות אשר לעתים מתלוות לפעילות זו, לרבות הלבנת הון.

במהלך השנים עלתה, מפעם לפעם, השאלה האם משחק הפוקר הוא "משחק אסור". שאלה זו קשורה בשאלה האם ובאילו תנאים משחק הפוקר הוא כזה שהזכייה בו תלויה בגורל יותר מאשר בהבנה או ביכולת. הפסיקה, במהלך השנים, נטתה לקבוע כי משחק הפוקר הוא אכן "משחק אסור", שעה שהובאו בפני בתי המשפט עניינם של מועדוני פוקר. סקירה של הפסיקה בעניין זה ניתן למצוא בפסק הדין בע"פ (י-ם) 25439-05-15 עראקי נגד מדינת ישראל (פורסם בנבו). באותו עניין קבע בית המשפט כי המדובר ב"משחק אסור" בהתבסס על שתי טענות – במצטבר:

האחת – כי לפי לשון החוק הבחינה האם מדובר במשחק מזל תיקבע לפי המשחק הבודד, ולא לפי רצף המשחקים, אף שברצף משחקים עולה רכיב הכישרים וקטן רכיב המזל. למסקנה זו הגיע בית המשפט מלשון החוק שמדבר על "משחק", קרי: המשחק הבודד.

שנית – על הקביעה כי "ספק רב בעינינו אם שחקנים המשחקים את המשחק בפועל אכן מחשבים חישובים מתמטיים הסתברותיים מסובכים, כפי שערך המומחה מטעם המערערת".

בפסק הדין של בית המשפט העליון בעניין אמשיקשוילי (ע"א 476/17), שבה נקבע כי הכנסות של שחקן פוקר מקצועי מטורנירים בחו"ל ייחשבו כ"הכנסה מעסק", קבעה השופטת וילנר, כך:

"בית משפט זה טרם התייחס באופן ממשי לסוגיית סיווגו של משחק הפוקר במשפט הפלילי (למעט ברע"פ 7761/01 אלקן נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] 26.11.2001) במסגרתו לא מוצה הדיון בשאלה גופה), ונדמה לי כי הנושא טרם לובן עד תום. זאת, בין היתר, בשים לב לשאלות – שהן גם שאלות שבמומחיות – שטרם הוכרעו, האם אכן קיים יחס שונה בין השפעת היכולת לבין השפעת הגורל, על תוצאות המשחק הבודד - אל מול תוצאות רצף משחקים, כמו גם, האם היחס האמור שונה ביחס לשחקן החובבן אל מול השחקן המקצועי. שאלות חשובות ומעניינות שבוודאי עוד ידובר בהן."

מצב הדברים – אליפות ישראל בפוקר

משחק הפוקר טקסס הולדם פופולארי מאוד בישראל. במדינות רבות בעולם, מתקיימים טורנירים של משחק הפוקר טקסס הולדם, שבהם משתתפים שחקנים מתוחכמים, בעלי ניסיון, ידע ומומחיות. בטורנירים אלו זוכים, דרך כלל, שחקנים בעלי שם, שזוכים באופן חוזר במספר טורנירים, בשל הניסיון, הידע והמומחיות שצברו. טורניר הפוקר נחשב כמשחק ספורט, שזוכה לסיקור ולשידור ערוץ הספורט העולמי ESPN ובמסגרת מדורי הספורט ברחבי העולם. גם בישראל נחשב משחק הפוקר טקסס הולדם בעיני חובבים ומקצוענים כספורט, שיש לו גם קהל אוהדים וצופים. תפיסת ההתאגדות אף היא כי מדובר בספורט, וההתאגדות מבקשת לקדם את טורניר הפוקר כמשחק ספורט לכל דבר ועניין.

נציין, כי טורניר הפוקר מתאפיין במספר הבדלים מהותיים לעומת משחק פוקר (מסוג שמכונה "קאש") שנערך במועדון או במסגרת אחרת דומה:

1. מספר האסימונים ("הציפים") שמקבל כל שחקן הוא קבוע;
2. לא ניתן לרכוש אסימונים נוספים במהלך המשחק ולא ניתן לממש את האסימונים במהלך המשחק;
3. הפרס ניתן רק לאחר מספר סבבים של משחק בסכום קבוע מראש לפי מיקומו של השחקן בטורניר ובלי תלות במספר האסימונים שצבר השחקן.

תוצאת מאפיינים אלו, בהצטברם, היא הבדל משמעותי בין טורניר הפוקר לבין משחק פוקר "רגיל" (המכונה "קאש") בשני היבטים רלוונטיים:

2

ראשית – קיבוע מספר האסימונים לשחקן, לאורך המשחק כולו, כך שלא ניתן לרכוש אסימונים או לממש אותם במהלך המשחק, וקביעת הפרס לפי מיקום השחקן, ובלא תלות במספר האסימונים שצבר, יוצרים נתק מוחלט בין הכסף לבין האסימונים. בכך, נותנת מתכונת הטורניר מענה לחשש מפני התמכרות של המשתתפים או מפני היגררות שלהם לרכוש אסימונים נוספים במהלך המשחק. סכום ההשתתפות חד-פעמי, קבוע, ידוע ומוגבל, ואף סכום הפרס קבוע, ידוע ומוגבל. אין פיתוי להיגרר לגידול בהוצאה, ואין פיתוי של אפשרות התעשרות גדולה בבת-אחת.

שנית - הקביעה כי הפרס ניתן רק לפי המיקום של השחקן, לאחר מספר גדול של סבבים של המשחק, כאשר בכל סבב מקבל כל שחקן מספר גדול של החלטות, מקטין את רכיב המזל ומגביר את רכיב הידע והמומחיות. הנתק הנזכר שבין סכום הפרס למספר האסימונים אף הוא מגביר את הרכיב הספורטיבי של הטורניר, שכן, בדומה לתחרויות ספורט, מחולקים הפרסים לפי מיקומו של השחקן בלבד ביחס לשחקנים האחרים שהתמודדו מולו, ולא כפונקציה של המזל שהיה לשחקן הבודד.

בשנים האחרונות, בשל חוסר הוודאות ששורר בישראל בקשר עם המצב המשפטי, מתקיימות אליפויות ישראל בפוקר, בהשתתפות שחקנים מקצועיים וחובבים ישראליים, מחוץ לגבולות ישראל. מצב דברים זה מבקשת ההתאגדות לשנות, כך שאליפות ישראל בפוקר, לשנת 2019, תתקיים, כמתבקש, בתחומי מדינת ישראל.

היבטי מדיניות

עריכת טורניר פוקר, במתכונת המוצעת, נותנת מענה לשיקולי המדיניות שבבסיס האיסור שבחוק. כך, בשל הרכיבים הנזכרים, אין חשש כי טורניר זה יגרור ניצול של אוכלוסיות חלשות, או התמכרות להימורים.

מטרות אלו מושגות באמצעות הגבלת סכומי ההשתתפות בטורניר, מחד, כמו גם הגבלת סכומי הפרס, מאידך. הכלל שמונע רכישת אסימונים במהלך המשחק, או פדיון אסימונים, מונע את ההיגררות לגידול בהוצאה במהלך המשחק, כמו גם את ההסתנוורות מפני האפשרות להתעשרות גדולה בבת-אחת.

בנוסף, קביעת הזוכים רק לאחר מספר גדול של סבבים, כאשר בכל אחד מהסבבים יקבל כל שחקן מספר גדול של החלטות, מגבירה את רכיב הידע, הניסיון והמומחיות שנדרשים כדי לזכות בטורניר, ומקטינים את רכיב המזל שבו. בכך, משקף הטורניר את כוונת המחוקק כי משחק מותר יהיה כזה שבו רכיב המזל אינו הרכיב המשמעותי בקביעת הזוכה.

האופי הספורטיבי שיוענק לטורניר, מקטין אף הוא את החשש שהוא יעודד הימורים, לא כל שכן שהוא מקטין מאוד-מאוד את החשש שהוא יוביל להתמכרות.

החובה של כל משתתף להזדהות באמצעות תעודה מזהה, ולהירשם לטורניר בשמו כפי שזה מופיע באותה תעודה מזהה, תמנע את החשש כי הטורניר יעודד פעילות עבריינית אחרת, ובכלל זה: הלבנת הון.

3

לסיום פרק זה, נציין כי ההתאגדות מבקשת לקיים דיון ציבורי, בהיבטים החברתיים ובהיבטי המדיניות, שנוגעים לקיום טורנירים סדורים של פוקר בישראל, במתכונת דומה לזו המוצעת כעת. ברם, במצב הדברים הנוכחי, שבו בשל הזהירות ההתאגדות אינה מקיימת טורנירים כאלה, היא מתקשה לקדם דיון זה, הן בשל חוסר המודעות לטיב הספורטיבי של טורניר שכזה, והן בשל מחסור באמצעים כספיים לקדם את הדיון האמור. קיום הטורניר יפתח את הדיון הציבורי, יאפשר להציג בפני הציבור הישראלי טורניר פוקר שנערך כאירוע ספורטיבי, ואגב כך יכניס לקופת ההתאגדות כספים נדרשים להמשך קיום הדיון הציבורי בעניין זה.

הבקשה

ההתאגדות מבקשת לערוך טורניר אליפות ישראל בפוקר, ולקיים אותו בישראל.

בשים לב להצטברות הנימוקים שנזכרו לעיל, יש מקום לסברה כי טורניר פוקר, דוגמת זה שמבקשת ההתאגדות לערוך, אינו עולה כדי "משחק אסור". עם זאת, בשל האופי הציבורי של ההתאגדות ומתוך רצון להתנהל באופן תקין לכל הדעות, מבקשת ההתאגדות לקבל היתר לעריכת הטורניר, בהתאם לסמכות מנכ"ל משרד האוצר שבחוק.

על מנת לעמוד במטרות המדיניות הציבורית, כפי שנזכרו לעיל, ובשים לב להוראות דומות בהיתר הכללי, אנו מציעים לקבוע בקשר עם הטורניר כך:

1. תקנון הטורניר יקבע באופן ברור את הכללים שנזכרו לעיל, היינו: מספר האסימונים שמקבל כל שחקן הוא קבוע; לא ניתן לרכוש אסימונים נוספים במהלך המשחק ולא ניתן לממש את האסימונים במהלך המשחק; הפרס ניתן רק לאחר מספר סבבים של משחק בסכום קבוע מראש לפי מיקומו של השחקן בטורניר ובלי תלות במספר האסימונים שצבר השחקן.
2. מובן מאליו כי ההשתתפות בטורניר תהיה רק לאזרח ישראלי שמלאו לו 18 שנים.
3. כל משתתף יזדהה באמצעות תעודה מזהה, ויירשם לטורניר בשמו כפי שזה מופיע בתעודה המזהה.
4. ייקבע כי 10 שקלים מעלות כל כרטיס השתתפות יועברו לעמותה שעוסקת בהצלת חיים.
5. הפרס הראשון בטורניר יהיה בסכום שייקבע כפונקציה של מספר המשתתפים בטורניר, ובכל מקרה לא יעלה על 200,000 שקלים חדשים.
6. הפיקוח על הטורניר יהיה בידי עו"ד או רו"ח, בעלי רישיון ישראלי, אשר להם ידע והבנה במשחק הפוקר. המפקח על הטורניר יהיה ממונה על השופטים המקצועיים בתחרות.

להשלמת התמונה נציין כי ההתאגדות פנתה בעניין זה ישירות ללשכת שר האוצר, ואף קיבלה מענה חיובי באשר לעריכת הטורניר. בהתאם לעצה משפטית שקיבלה, לרבות מהחתום מטה, ההתאגדות פונה אליך כדי לקבל ממך, כגורם המשפטי המנחה את פעילות המשרד, עמדה משפטית לצורך קבלת היתר סדור על בסיס המתווה המפורט במכתבי זה ובהתבסס על הנימוקים הנזכרים בו.

שאלת הסמכות

4

סימן י"ב לחוק העונשין מבחין בין הגרלה, משחק אסור והימורים.

ההבדל בהגדרה של שני אלה הוא אך ברישה של ההגדרות, כאשר הגדרת הגרלה נפתחת במלים " כל הסדר שלפיו ניתן, בהעלאת גורלות או באמצעי אחר לזכות" ואילו הגדרת "משחק אסור" פותחת במלים "משחק שבו עשוי אדם לזכות", והסיפה של שני אלה כמעט זהה – " בכסף, בשווה כסף או בטובת הנאה והזכיה תלויה בגורל יותר מאשר בהבנה או ביכולת" (כאשר בהגדרת "משחק אסור" במקום המילים "והזכיה תלויה" בא " לפי תוצאות המשחק, והתוצאות תלויות").

בהוראות הסימן, ההבדל שבין משחק אסור להגרלה הוא אך בשני אלה:

1. במשחק אסור קיים איסור פלילי גם על המשתתף במשחק, ולא רק לעורך אותו;
2. בהגרלה מצוין במפורש כי לשר האוצר סמכות להתיר את קיומה, כמו גם את קיומה של הגרלה.

אף שלשון החוק בנוגע לסמכות השר מדברת על כך שהיתר ניתן "לעריכת הגרלה", הרי שפרשנות תכליתית של החוק – ואולי אף פרשנות מילולית שלו – מביאה למסקנה כי קיימת בידי השר (והמנכ"ל – מתוקף האצלה) הסמכות להתיר גם את טורניר אליפות ישראל בפוקר.

מבחינת הפרשנות התכליתית דומה שלשון החוק, שהתמקדה ב"עריכת הגרלה" התייחסה למציאות, שבה הגרלות אלו נערכות לשם גיוס כספים למטרות חברתיות שונות (דוגמת ההיתר שניתן למפעל הפיס, ובעבר גם לעמותות שונות), או כחלק ממסע פרסום, מה שמוסדר היום בהיתר הכללי לעריכת הגרלות לפרסומת מסחרית (ילקוט פרסומים 6041 מיום ט"ו בטבת התש"ע, 1 בינואר 2010, בעמוד 1186; להלן – ההיתר הכללי). מטרות אלו אינן מושגות באמצעות "משחק אסור", אשר מטבע הדברים, מספר המשתתפים בו מוגבל.

פרשנות אחרת תותיר את האפשרות לערוך משחק שעשוי ליפול בגדרי "משחק אסור" ללא אפשרות הסדרה. כלומר: במצב של אי ודאות, בשל השאלה האם היא נופלת בגדרי משחק אסור אם לאו, ובמצב שבו אם הפרשנות תהיה כי המשחק אינו נופל בגדר "משחק אסור" או אם הוא משחק "אסור" אך כזה שמבחינת המדיניות ראוי להתירו – לא יהיה מי שיוסמך לקבוע את הגדר למשחק כזה ואת הכללים שבהם הוא יוכל להתממש.

מאידך, כמפורט בהרחבה, היבטי המדיניות נוטים דווקא לטובת טורניר הפוקר, שנזקיו מועטים למול נזקי הגרלות. מכאן, שפרשנות תכליתית תוביל למסקנה כי "בכלל מאתיים מנה", ובנסיבות המתאימות, דוגמת אלו שבפנינו, אנו סבורים כי ניתן ונכון לתת למנכ"ל הנחייה לפיה הוא מוסמך להתיר גם את טורניר אליפות ישראל בפוקר, היתר שנדרש להסרת הספק שאפשר שמתקיים בעניין זה.

יש מקום לתלות פרשנות תכליתית זו גם במילות החוק:

1. כאמור, ההגדרה של "הגרלה" כללית יותר והיא מתייחסת ל"כל אמצעי". יש מקום לפרש הגדרה זו כמתייחסת לכל אמצעי, לרבות משחק אסור. לפי פרשנות זו "משחק אסור" הוא אך מקרה פרטני של "הגרלה", שביחס אליו חל איסור גם על מי שמשתתף בו. לפי פרשנות זו, אין בהגדרה הפרטנית של "משחק אסור" כדי לגרוע מסמכות שר האוצר להתיר משחק כזה במסגרת סמכותו להתיר הגרלה.
2. כותרת סעיף 225 לחוק מדבר על "איסור הגרלות והימורים" בעוד הסעיף עצמו מתייחס גם ל"משחק אסור".
3. סעיף 231, שמסמיך את שר האוצר להתיר הגרלות, קובע כי:

5

"הוראות סימן זה, למעט הוראות סעיף 231א, לא יחולו –
 (1) על סוגי הגרלות או על הגרלה מסויימת, אשר לעריכתם ניתן מראש היתר מאת שר האוצר או מאת מי שהשר הסמיכו לכך;
 (2) ...

ודוק: את סעיף 231א לחוק החריג המחוקק מהסמכות של שר האוצר להתיר, אך לא את הוראות סעיף 226 שעוסק במי שמשתתף במשחק אסור! משמע: גם על הוראות הסעיף המתייחס למשחק אסור יגבר היתר שר האוצר.

לסיכום:

נבקש כי תאשר כי לשר האוצר או למנכ"ל המשרד הסמכות להתיר, בהיתר מתאים, את עריכת טורניר אליפות ישראל בפוקר בתחומי מדינת ישראל. היתר זה נדרש, להסרת הספק, בשל המצב המשפטי הנוהג, אשר טרם הכיר בטורניר פוקר כתחרות ספורטיבית מותרת.

האופי של טורניר הפוקר המוצע הוא כזה שנותן מענה להיבטי המדיניות הציבורית הרלוונטיים לעניין זה, ונותן פתרון לחששות שבבסיס האיסור על משחקי מזל.

במתן ההיתר יתאפשר המשך הדיון הציבורי העקרוני בשאלת קיומם של טורנירים למשחק הפוקר, כפעילות ספורטיבית של חובבים ומקצוענים, שמנצלים ידע, ניסיון ומיומנות כדי לזכות במשחקים אלו.

מוצע כי היתר זה ייקבע במגבלות שיבטיחו את האמור. בשולי הדברים נציין כי איננו רואים מניעה כי היתר זה יינתן גם בימים אלו, על אף הבחירות שבפתח.

אנו לרשותכם לכל הבהרה ושאלה.

בכבוד רב, בברכה ובתודה,

יואל בריס, עו"ד

6

העתק:

התאגדות שחקני הפוקר בישראל

עו"ד טלי ארפי – סגנית בכירה ליועץ המשפטי, משרד האוצר

גב' גלית עובדיה – הממונה על ההגדרות, משרד האוצר